

Рецензенти:

Рязанова Н.С. – к.е.н, доцент кафедри фінансових ринків ДВНЗ “КНЕУ імені Вадима Гетьмана”;

Опарін В. М. – доктор економічних наук, професор, заступник завідувача кафедри фінансів ДВНЗ “КНЕУ імені В. Гетьмана”.

УДК 336.58+364

ББК 65.9(4Укр)26

Кропельницька С.О., Солоджук Т.В., Штефурак Г.В.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВИМУШЕНО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ З ВРАХУВАННЯМ КЛАСТЕРНОГО ПІДХОДУ

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра фінансів,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна,
тел.: (0342)752351,
e-mail: kfin@pu.if.ua

Анотація. У статті систематизовано підходи щодо фінансової підтримки та соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб (ВПО), а також їх соціального захисту, що базується на проведенні аналізу нормативно-правового підґрунтя, стану та джерел фінансово-соціальної підтримки країнами ЄС ВПО в Україні та їх соціального забезпечення. Дослідження ситуації щодо ВПО та оцінка ресурсів, які потрібно залучити, базуються на кластерному підході, в рамках якого відбувається визначення оптимального набору проблемних сфер, що потребують першочергового соціального та фінансового забезпечення.

Це дозволило випрацювати практичні рекомендації до формування комплексної, прозорої та єдиної політики соціального захисту через розробку концепційної схеми фінансово-економічного забезпечення соціального захисту ВПО, яка стане базовою у розв'язанні проблем соціального та фінансового забезпечення вимушених переселенців в Україні.

Ключові слова: вимушені переселенці, внутрішньо переміщені особи, кластер, соціальна політика, соціальний захист, соціальне забезпечення, фінансове забезпечення.

Kropelnytska S., Solodzhuk T., Shtefurak H.

CONCEPTUAL BASES OF FORMING THE SYSTEM OF FINANCIAL AND ECONOMIC PROVIDING SOCIAL PROTECTION INVOLUNTARILY DISPLACED PERSONS WITH CLUSTER APPROACH

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Finance,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
76018, Ukraine,
tel.: (0342)752351,
e-mail: kfin@pu.if.ua

Abstract. The article systematizes approaches to financial support and social adaptation of internally displaced persons (IDPs) as well as their social protection, that is based on the analysis of legal framework, situation and sources of financial and social support to the EU member states of the IDPs in Ukraine and their social security. The study of the IDPs situation and the assessment of the

required resources are based on a cluster approach, which defines optimal set of problem areas requiring priority social and financial support.

This allowed to develop practical recommendations for the development of a comprehensive, transparent and unified policy of social protection through the development of a conceptual framework for the financial and economic provision of social protection IDPs, which will be the basic solution to the problems of social and financial provision forced migrants in Ukraine.

Key words: forced migrants, internally displaced persons, cluster, social policy, social protection, social providing, financial providing.

Вступ. Антитерористична операція, що проводиться в Україні, зумовила ряд серйозних викликів сьогодення, зокрема протягом останніх років значно зросла кількість вимушених переселенців. Перед людьми постав вибір – або залишатися у себе вдома і жити в умовах постійної небезпеки або ж покинути її і влаштуватися в інших регіонах України. На нових місцях людей спіткали основні проблеми у задоволенні базових соціально-побутових потреб, серед яких: забезпечення зайнятості, освіта, охорона здоров'я, оренда житла тощо, а також матеріально-фінансових потреб.

Невирішеність соціальних проблем вимушено переміщених осіб спричиняє їх подальше зuboжіння, збільшуючи ризики зростання напруги в суспільстві. Це істотно вплинуло на соціально-економічний розвиток держави в цілому та приймаючих громад, зокрема. Тому питання захисту прав внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО), їх соціального та фінансового забезпечення, створення умов для їх проживання та життєдіяльності в регіонах, де вони тимчасово перебувають набули особливої гостроти. Все це обумовлює необхідність дослідження проблемних фінансово-економічних аспектів соціального захисту ВПО в Україні.

Постановка завдання. Метою наукової статті є систематизація та концептуалізація теоретичних, методичних і практичних підходів до формування фінансово-економічних засад соціального захисту ВПО з врахуванням кластерного підходу.

Результати. Уряд України вживає окремих заходів щодо вирішення проблем вимушено переміщених осіб, багато зусиль докладають міжнародні організації, волонтери, благодійні організації та окремі громадяни.

Однак реалізація термінових заходів і приватних ініціатив не має необхідного потенціалу для комплексної підтримки у середньостроковій перспективі внутрішньої міграції населення з тимчасово не контрольованих Україною територій [12]. А зважаючи на те, що проблема з ВПО є раптовою і непередбачуваною, – неможливо було спланувати витрати на забезпечення соціального захисту вимушених переселенців. Тому на сьогодні можемо констатувати брак національних ресурсів для допомоги цій категорії населення, але, з іншого боку, немає даних щодо того, скільки ресурсів потрібно залучити.

Якщо національних ресурсів недостатньо, зазвичай доводиться звертатись до міжнародних інституцій. Проте, співпраця з міжнародними організаціями також ведеться не на системному рівні, а відбувається на місцевому рівні чи в межах вертикалі певних державних установ.

Робота та координація міжнародних організацій відбувається в Україні на основі Плану стратегічного гуманітарного реагування, в який закладена оцінка ситуації щодо ВПО та оцінка ресурсів, які потрібно залучити. Аналіз здійснюється на основі кластерного підходу. В рамках цього підходу визначається набір проблемних сфер, в межах яких працюють відповідальні організації та визначається цільова група, яка отримуватиме допомогу.

З урахуванням масштабної кризи у сфері захисту, під загальним керівництвом Координатора-резидента ООН / Координатора з гуманітарних питань ООН в грудні 2014 року в Україні було активовано кластер з питань захисту [25].

Проведені соціологічні дослідження вказали на те, що потреби внутрішньо переміщених осіб, які є незадоволеними або недостатньо задоволеними, породжені проблемами, з якими зіткнулись ВПО.

Найголовнішими проблемами, які визначили переселенці, є житлова (95%), проблема з пошуком роботи, відновленням або стартом власного бізнесу (40,8%) і проблеми, пов'язані зі сферою охорони здоров'я (16,7%). Також виділено не менш важливі проблеми: погане ставлення держави до ВПО (внутрішня політика щодо ВПО) – 15,7%, психологічні проблеми та розлучені війною сім'ї – 14,8% (рис. 1)[2].

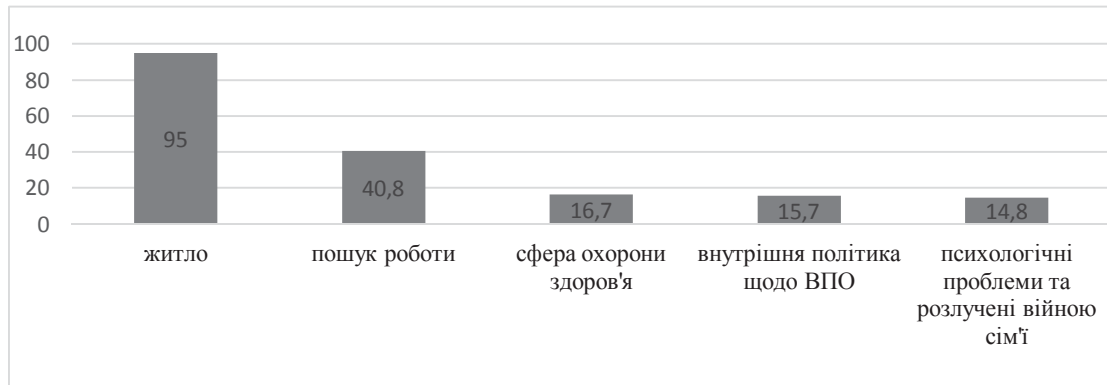

Рис. 1. Головні проблеми ВПО
Fig. 1. Main problems of IDPs

У результаті ВПО мають певне коло незадовільнених потреб, передусім, у безпеці і позбавленні від страху; у медичній і психологічній допомозі; у збереженні здоров'я; у гуманітарній допомозі, зокрема, в укритті, їжі, воді; також потреби гігієнічні, матеріальні, потреби у якнайшвидшому набутті економічної незалежності, у соціальному захисті, у допомозі тощо [6].

Саме перелічені потреби ідентифікували проблемні сфери кластера захисту ВПО, зокрема засоби до існування/якнайшвидше відновлення (Livelihoods/Early Recovery), освіта (Education), логістика (Logistics), продовольча безпека (Food Security), охорона здоров'я/харчування (Health & Nutrition), водопостачання, санітарія та гігієна (Water, Sanitation and Hygiene), захист (Protection), тимчасовий притулок (Shelter) і загальна координація (Coordination) [25], в межах яких працюють відповідальні організації та визначаються конкретні цільові групи, які отримуватимуть допомогу.

Кластери вже давно функціонують у світі і можуть стати двигунами розвитку для українських регіонів, бо цей підхід забезпечує кращу продуктивність. Коли на певній території концентруються гравці навколо однієї продуманої спеціалізації, з'являються нові ефекти. І у випадку зі сферою проблем ВПО це не є винятком.

У грудні 2014 року Міжвідомчий постійний комітет (МПК), затвердив пропозицію Гуманітарної групи в Україні (ГГК) щодо запровадження системи кластерів по всій країні. Призначення координатора з гуманітарних питань у січні свідчило про подальше визнання серйозності ситуації. В Україні діють вісім технічних кластерів, які вже встановили партнерські стосунки та розпочали діяльність у чотирьох цільових регіонах реагування.

У кожному кластері визначено основних партнерів і заходи, необхідні для вирішення конкретних завдань його функціонування. Обмеження щодо реалізації включали у себе нестабільність і обмеження доступу, недостатню кількість кваліфікованого персоналу і наявність бюрократичних перешкод, політичні потрясіння у Донецькій та Луганській областях.

Відповідно до цього підходу, протягом серпня – грудня 2014 на потреби таких кластерів було залучено 33 мільйони доларів. План стратегічного гуманітарного реагування на 2015 рік визначав 5 мільйонів людей, що потребували допомоги, та 3,2 мільйони людей, що мали отримати допомогу відповідно до запланованих заходів в межах кластерів [30]. Для виконання цього плану передбачено було залучення 316 мільйонів доларів. Ці дані є єдиним доступним описом ситуації, що містить як оцінку матеріальних потреб, так і індикатори досягнення результатів роботи по кожному кластеру з питань захисту вимушених переселенців.

План на 2016 рік, який представляв стратегію пріоритетів гуманітарного реагування ООН та її партнерів по гуманітарній діяльності, запланованих для України, передбачив отримання життєво необхідної допомоги близько 2,5 млн. громадян, що належать до категорії найбільш потребуючих громадян із 3,1 млн. осіб, що постраждалих від конфлікту. Для надання запланованого обсягу гуманітарної допомоги національним та міжнародним агентствам потрібно було у 2016 році 298 млн. дол. США [17].

Згідно з Планом стратегічного гуманітарного реагування 2017 року гуманітарні операції на суму 127 млн. дол. США були визначені як критично важливі. Загалом запит на фінансування плану донорами становить 214 млн дол. США. Ці кошти планувалося спрямувати на вирішення найбільш нагальних потреб близько 2,6 млн осіб з найуразливіших категорій населення з понад 3,8 млн людей, які потребують гуманітарної допомоги.

Згідно проведених гуманітарних оцінок, кількість людей, які потребують допомоги, збільшилася на 700 тис. у порівнянні із Планом гуманітарного реагування 2016 року. За більш, ніж 30 місяців конфлікту люди вичерпали свої заощадження та здатність долати труднощі. Призупинення виплат соціальної допомоги та пенсій для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) у 2016 році додатково погіршило ситуацію у сфері захисту в Україні. Вважається, що близько 2,9 млн людей потребують захисту, у той час як 3,7 млн осіб бракує водопостачання та санітарно-гігієнічних засобів, 2,2 млн необхідна медична допомога та 1,1 млн людей потребують продовольчої допомоги або заходів із відновлення джерел доходів [24]. Певні покращення спостерігаються лише у сфері продовольчої безпеки, освіти, житла та непродовольчої допомоги; оскільки кількість людей, які потребують допомоги у цих сферах є меншою у порівнянні з минулим роком.

Отже, все це засвідчує про високий рівень критичності ситуації, яка склалася щодо соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в нашій державі. Все це зумовлює необхідність подальшого підвищення ефективності політики соціального захисту ВПО.

Масивне переміщення робочої сили може мати різноманітні економічні наслідки – як позитивні, так і негативні. Потрібно враховувати, що, на відміну від ситуації трудової міграції, приймаючий регіон не зможе зекономити кошти за рахунок витрат на освіту, соціальні виплати тощо. У випадку невдалої державної програми працевлаштування, затяжного економічного спаду, кризи та довгострокового безробіття внутрішньо переміщені особи не стануть своєрідним амортизатором і не покинуть місця проживання. Треба проаналізувати, як не допустити зниження заробітної плати при зростанні пропозиції, щоб уникнути посилення ворожості до ВПО з боку місцевого населення, та розробити методики оцінки потреб в робочій силі в різних регіонах України.

На думку авторського колективу аналітичного центру CEDOS, в Україні досі відсутнє цілісне бачення змісту та напрямків реалізації міграційної політики. Ефективна державна міграційна політика повинна бути складовою стратегії розвитку

держави. Однак єдиний наразі наявний документ у цій сфері – Наказ Президента № 622/2011 “Про Концепцію державної міграційної політики” від 30 травня 2011 року – не охоплює соціально-економічну сферу [12].

Задля розуміння питань соціального захисту ВПО у рамках спільного проекту Brookings та Університету Берна [29] було розроблено національну рамку відповідальності щодо ВПО. Даний документ містить 12 керівних [23] принципів, на основі яких здійснюється оцінка ситуації з ВПО у конкретній країні.

Принципи охоплюють увесь спектр питань, відповідно до яких може здійснюватися оцінка поступу тієї чи іншої країни у покращенні становища ВПО:

- 1) запобігання переміщенню та мінімізація його негативних наслідків;
- 2) підвищення обізнаності щодо проблеми в загальнонаціональних масштабах;
- 3) збір даних щодо кількості та становища ВПО;
- 4) організація навчання щодо прав ВПО;
- 5) створення юридичних механізмів для захисту прав ВПО;
- 6) розробка національної політики щодо ВПО;
- 7) створення інституцій, які б відповідали за вирішення проблем ВПО;
- 8) заохочення національних правозахисних груп до залучення ВПО у їхню роботу;
- 9) забезпечення участі ВПО у прийнятті рішень;
- 10) підтримка системного вирішення проблем ВПО;
- 11) залучення достатніх ресурсів для вирішення проблем;
- 12) співпраця з міжнародними інституціями, якщо національних ресурсів недостатньо.

Дванадцять наведених принципів, на наше переконання, мають лягти в основу формування нової удосконаленої системи соціального захисту, яка повною мірою враховуватиме потреби ВПО.

Для ефективнішого вирішення проблем ВПО і використання їх позитивного потенціалу доцільно, на нашу думку, комплексно реалізувати заходи, запропоновані учасниками Міжнародної науково-практичної конференції “Вимушено переміщені особи в Україні: реалії та можливості” (27 лютого 2015 року, м. Київ), серед яких ми підтримуємо окремі підзаходи:

1. Організаційне забезпечення надання допомоги ВПО (визначення ієрархії інституцій, залучених до формування та реалізації політики щодо ВПО); вдосконалення загальнодержавної інформаційної бази (реєстру) даних щодо наявних можливостей розміщення, працевлаштування та перенавчання вимушено переміщених осіб; вивчення та облік (зокрема методами статистичних спостережень та соціологічних опитувань) потреб та намірів ВПО для найбільш ефективного задоволення їх потреб і залучення їх потенціалу в інтересах громад тимчасового перебування).

2. Розміщення та забезпечення житлом вимушено переміщених осіб (вироблення та прийняття державної та регіональних програм так званого “стійкого розселення” внутрішньо переміщених осіб, в т. ч. аналіз можливостей створення програм приватизації тимчасового житла); створення реєстру об’єктів нерухомості для тимчасового проживання та напрацювання моделей надання їх в оренду/власність вимушено переміщеним особам на пільгових умовах; відродження знелюднених сіл у регіонах, які межують з тимчасово окупованими територіями; підготовка заходів з впровадження технологій швидкого будівництва з місцевих будівельних матеріалів та залучення ВПО для самостійного будівництва).

3. Розвиток економіки, створення робочих місць і забезпечення зайнятості (реалізація державної стратегії змін у структурі економіки, схемах розселення, розміщенні інфраструктури, пріоритетах формування людського потенціалу, принципах інтеграції українського суспільства; визначення потенційного впливу ВПО на ринок

праці в середньостроковій та довгостроковій перспективі; запровадження податкових канікул та процедур податкового компромісу для власників малого та середнього бізнесу з числа ВПО; надання пільгових кредитів для стимулювання розвитку підприємницької діяльності тимчасових переселенців; розширення можливостей для проведення професійної перепідготовки та підвищення кваліфікації ВПО з урахуванням промислової специфіки регіону їх нинішнього проживання).

4. Розвиток соціального обслуговування (медична допомога і психологічна адаптація вимушено переміщених осіб; соціальне обслуговування й соціальне забезпечення ВПО)

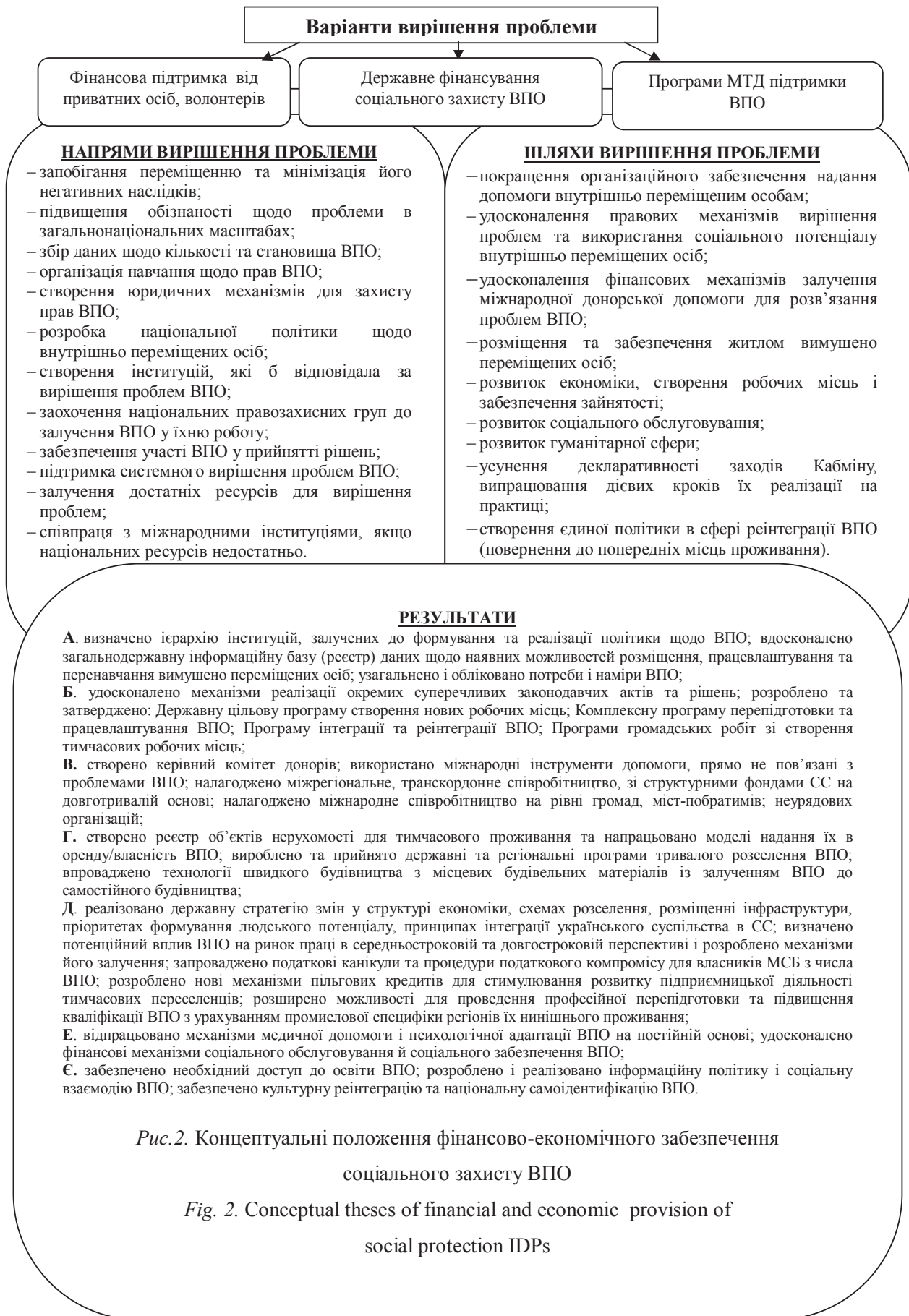
5. Розвиток гуманітарної сфери (забезпечення доступу до освіти вимушено переміщених осіб; інформаційна політика і соціальна взаємодія ВПО; культурна реінтеграція та національна самоідентифікація ВПО).

6. Розробка та використання правових механізмів вирішення проблем та використання соціального потенціалу внутрішньо переміщених осіб (удосконалення механізмів реалізації окремих законодавчих актів та рішень, щодо яких були висловлені зауваження у попередніх розділах дослідження; розроблення та затвердження: Державної цільової програми створення нових робочих місць; Комплексної програми перепідготовки та працевлаштування внутрішньо переміщених осіб; Програми інтеграції та реінтеграції внутрішньо переміщених осіб; Програми громадських робіт зі створення тимчасових робочих місць).

7. Використання напрацьованих фінансових механізмів залучення міжнародної донорської допомоги для розв'язання проблем ВПО (створення керівного комітету донорів; використання міжнародних інструментів допомоги, прямо не пов'язаних з проблемами ВПО; міжрегіональне, транскордонне співробітництво, структурні фонди ЄС; міжнародне співробітництво на рівні громад, міст-побратимів; неурядових організацій) [12].

Враховавши досліджені та систематизовані потреби ВПО, напрацьовані механізми їх підтримки, а також основні аспекти Планів гуманітарного реагування на 2015 та на 2016 роки, які базуються на вирішенні проблем ВПО через Кластер з питань захисту, включно з субкластерами з передбаченими в них пріоритетними заходами реагування кластера з питань захисту, очікуваного впливу діяльності кластера з питань захисту в Україні, ризиками і перешкодами, ключовими документами (Регламентом роботи кластера з питань захисту (Protection cluster terms of reference); Стратегією інформаційно-роз'яснювальної роботи кластера з питань захисту (Protection cluster advocacy strategy)), запропонуємо схему концептуальних положень фінансово-економічного забезпечення соціального захисту ВПО (рис. 2).

Побудова схеми базується на врахуванні змісту та структури концепції програми, як найбільш оптимальний, на нашу думку, варіант розробки таких рекомендаційних документів стратегічного характеру.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм” концепція програми містить такі розділи: визначення проблеми; аналіз причин виникнення проблеми та обґрунтування необхідності її розв'язання; мета програми; визначення оптимального варіанта розв'язання проблеми на основі порівняльного аналізу можливих варіантів; шляхи і способи розв'язання проблеми, строк виконання програми; очікувані результати, визначення ефективності; оцінка фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів, необхідних для виконання програми.

Висновки. Дослідження теоретичних аспектів та практичних механізмів, що стосуються вирішення проблем ВПО, дозволяє систематизувати основні виклики, пов'язані з вимушеним переміщенням громадян. Вони виявляються у зростанні навантаження на локальних ринках праці, існуванні проблем розміщення, працевлаштування, медичного обслуговування, психологічної реабілітації, доступу до освіти, культурної та соціальної реінтеграції тощо.

Це потребує комплексного підходу до формування системи фінансово-економічного забезпечення соціального захисту ВПО. Вважаємо, що найбільш доречним з позиції ефективності буде кластерний підхід. Його перевагами є повнота охоплення ситуації та систематизація викликів, варіантів, шляхів і напрямів вирішення проблемних моментів, а також спрямування всієї системи на досягнення окреслених сферою дії кластера результатів. Це у свою чергу допоможе встановити причинно-наслідковий зв'язок між факторами (причинами), що спонукали переміщення вимушених переселенців, потребами ВПО, які потребують задоволення, і оптимальними у тому чи іншому випадку варіантами вирішення цих проблем.

Розроблена концепційна схема фінансово-економічного забезпечення соціального захисту ВПО сприятиме формуванню комплексної, прозорої та єдиної політики соціального захисту і, сподіваємось, стане базовою у розв'язанні проблем соціального та фінансового забезпечення вимушених переселенців в Україні.

1. Акіліна Олена. Окремі аспекти сучасної соціальної політики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2015/02/blog-post_16.html
2. Аналіз проблем реалізації прав внутрішньо переміщених осіб (ВПО) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vostok-sos.org/problem/>
3. Беззуб І. Урегулювання правового становища внутрішньо переміщених осіб на території України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=484:derzhavne-regulyuvannya-2&catid=71&Itemid=382
4. В Україні нарахували 1,7 млн переселенців (ІНФОГРАФІКА) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dn.depo.ua/ukr/dn/v-ukrayini-narahovali-1-5mln-pereselentsiv-01112016105900>
5. Солодко А. Вироблення політики щодо внутрішньо переміщених осіб в Україні / А. Солодко, Т.Доронюк. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.irf.ua/content/files/dp-2015-7.pdf>
6. Внутрішньо переміщені особи у Києві: від проблеми – до ресурсу розвитку приймаючих громад [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://chaika.org.ua/внутрішньо-переміщені-особи-у-києві-в/>
7. Воеводин Л. Д. Юридический статус личности в России : учеб.–метод. пособие / Л. Д. Воеводин. – М. : Изд-во МГУ, 1997. – 173 с.
8. За рік кількість вимушених переселенців збільшилася на півмільйона // Доступ до правди, 10.05.2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://dostup.pravda.com.ua/news/publications/za-rik-kilkist-vymushenykh-pereselentsiv-zbilshylasi-na-pivmilion>
9. Закіров М. Внутрішньо переміщені особи в Україні: сучасні реалії [Електронний ресурс] – Режим

- доступу : http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2205:vnutrishno-peremishcheni-osobi-v-ukrajini-suchasni-realiji&catid=8&Itemid=350
10. Закон України “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб” від 20.10.2014 № 1706–VII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 1, ст.1) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>
 11. Козинець І.Г. Міжнародні стандарти захисту та допомоги внутрішньо переміщеним особам. / І.Г. Козинець, Шестак Л.В. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/12/59.pdf>
 12. Коментар до проекту рекомендацій міжнародної науково–практичної конференції “Вимушено переміщені особи в Україні: реалії та можливості”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cedos.org.ua/uk/news/21>
 13. Микитенко Є.В. Загальні проблеми реалізації правового статусу внутрішньо переміщених осіб. // Юридичний науковий електронний журнал. 2015. – № 4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lsej.org.ua/4_2015/47.pdf
 14. На обліку перебуває 1,67 млн переселенців із зони АТО і Криму, – Мінсоцполітики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ua.censor.net.ua/news/412977/na_obliku_perebuvaeye_167 mln_pereselentsiv_iz_zony_ato_i_krymu_minsotspolityky
 15. Обеспечение потребностей переселенцев из Донбасса обойдется примерно в \$207 млн. – В. Гройсман [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://interfax.com.ua/news/general/223240.html>
 16. Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dsns.gov.ua/ua/Ostanni-novini/45225.html>
 17. План гуманітарного реагування для України 2016: 2,5 млн осіб, 298 млн доларів США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.prostir.ua/?news=plan-humanitarnoho-reakhuvannya-dlya-ukrajiny-na-2016-25-mln-urazlyvyh-verstv-298-mln-dolariv-ssha>
 18. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755–VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
 19. Постанова КМУ “Про затвердження Порядку використання коштів, що надійшли від фізичних та юридичних осіб для надання одноразової грошової допомоги постраждалим особам та особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України або району проведення антитерористичної операції” №535 від 1 жовтня 2014 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/535-2014-%D0%BF>
 20. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм” № 106 від 31 січня 2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/106-20-7-%D0%BF>
 21. Протокол, касающийся статуса беженца // Конвенция и Протокол, касающиеся статуса беженца / УВКБ ООН. – Женева, 1996. – 47.
 22. Різке збільшення внутрішнього переміщення в Україні. – Режим доступу : <http://unhcr.org.ua/uk/novini/novyny/1290-rizke-zbilshennya-vnutrishnogo-peremishchennya-v-ukrajini>
 23. Руководящие принципы по вопросам о перемещении лиц внутри страны. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/internal_displacement_principles.shtml
 24. Смаль Валентина. Велике переселення: скільки в Україні переміщених осіб і як склалася їх доля. / В. Смаль [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.epravda.com.ua/publications/2016/07/7/598316/view_print/
 25. Україна: стратегія у сфері захисту. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.globalprotectioncluster.org/_assets/files/field_protection_clusters/Ukraine/1June2015_Protection_Strategy_UA.pdf.
 26. Кобець М.П. Щодо визначення поняття «внутрішньо переміщена особа» в Україні / М. П. Кобець // Порівняльно–аналітичне право.– 2016. – №1. – С. 199 – 202. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pap.in.ua/1_2016/59.pdf.
 27. Правова допомога учасникам АТО [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://helrato.com.ua/index.php?id=turovi-putannya-pereselenciv#q1>.
 28. Україна – восьма у світі за кількістю вимушених переселенців // Українська правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/news/2016/05/11/7108109/>.
 29. Kálin, W. Addressing Internal Displacement: A Framework for National Responsibility. Washington, DC: Brookings Institution – U of Bern Project on Internal Displacement, 2004.
 30. Strategic response plan. Ukraine 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.un.org.ua/UKRAINE_HRP_2015_FINAL_1.pdf.

31. Проекти підтримки внутрішньо переміщеним особам [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://surdp.eu/EU-assistance-for-IDPs>.

References

1. Akilina, O. "Separate aspects of modern social policy." Open Eyes, www.vidkryti-ochi.org.ua/2015/02/blog-post_16.html. Accessed 16 Feb. 2017.
2. "Analysis of problems of rights implementation of internally displaced persons (IDPs)." East SOS, vostok-sos.org/problem. Accessed 08 Feb. 2017.
3. Bezzub, I. "Regulation the legal status of internally displaced persons in the territory of Ukraine", Social Communications Research Centre, nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=484:derzhavne-regulyuvannya-2&catid=71&Itemid=38. Accessed 29 Feb. 2017.
4. "1.7 million migrants have been counted in Ukraine (INFOGRAPHY)". Depo Donbas. Just Ukraine, dn.depo.ua/ukr/dn/v-ukrayini-narahuvali-1-5-mln-pereselentsiv-01112016105900. Accessed 6 September 2017.
5. Solodko, A, and T. Doroniuk. "Formulating the policy towards internally displaced persons in Ukraine." CEDOS, www.irf.ua/content/files/dp-2015-7.pdf. Accessed 26 Feb. 2017.
6. "Internally displaced persons in Kyiv: from the problem – to the resource of the host communities' development." PO CHAIKA, <http://chaika.org.ua/internally-displaced-persons-in-kiev-in>. Accessed 6 Apr. 2017.
7. Voievodin, L. *Legal status of the person in Russia*, Publishing House of Moscow State University, 1997.
8. "During the year the number of internally displaced persons has increased for half a million". Access To The Truth, dostup.pravda.com.ua/news/publications/za-rik-kilkist-vymushenykh-pereselentsiv-zbilshylasia-na-pivmiliona. Accessed 10 May 2016.
9. Zakirov, M. "Internally Displaced Persons in Ukraine: Contemporary Realities". Social Communications Research Centre, nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2205:vnutrishno-peremishcheni-osobi-v-crazy-suchasni-realiji&catid=8&Itemid=350. Accessed 29 Apr. 2017.
10. "On ensuring the rights and freedoms of internally displaced persons. The Law of Ukraine". Verkhovna Rada of Ukraine, zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1706-18. Accessed 02 Feb. 2017.
11. Kozynets, I., and L. Shestak. "International standards for protection and assistance for internally displaced persons". Young Scientist, molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/12/59.pdf. Accessed 26 August 2017.
12. "Comment on the draft recommendations of the international scientific and practical conference "Forced displaced persons in Ukraine: realities and opportunities." CEDOS, www.cedos.org.ua/en/news/21. Accessed 26 Apr. 2017.
13. Mikitenko, E. "General problems of realization of the legal status of internally displaced persons." *Legal scientific electronic journal*, no. 4, 2015, lsej.org.ua/4_2015/47.pdf. Accessed 29 July 2017.
14. "There are 1.67 million migrants from the zone of the ATO and the Crimea". Ministry of social policy, sensor.net.ua/news/412977/na-obliku-perebuvaeye-167-mln-pereselentsiv-iz-zony-ato-i-krymu-minsot-spolityky. Accessed 26 Apr. 2017.
15. Groisman, V. "The needs of immigrants from the Donbass will cost about \$ 207 million". Interfax Ukraine, interfax.com.ua/news/general/223240.html Accessed 2 Apr. 2017.
16. Official site of the State Service of Ukraine for Emergency Situations, www.dsns.gov.ua. Accessed 26 Apr. 2017.
17. "Humanitarian Response Plan for Ukraine 2016: 2.5 million people, \$ 298 million". Prostir, www.prostir.ua/?news=plan-humanitarnoho-reahuvannya-dlya-ukrajiny-na-2016-25-mln-urazlyvyh-verstv-298-mln-dolariv-ssha. Accessed 08 Apr. 2017.
18. The Tax Code of Ukraine. Verkhovna Rada of Ukraine, zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. Accessed 08 Apr. 2017.
19. "On Approval of the Procedure for the Use of Funds Received from Individuals and Legal Persons to Provide One-Time Cash Assistance to Victims and Persons Moving from the Temporarily Occupied Territory of Ukraine or an Area of Counter-Terrorist Transaction. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine". Verkhovna Rada of Ukraine, zakon2.rada.gov.ua/laws/show/535-2014-%D0%BF. Accessed 08 Apr. 2017.
20. "About Approval of the Procedure for the Development and Implementation of State Target Programs. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine." Verkhovna Rada of Ukraine, zakon3.rada.gov.ua/laws/show/106-2007-%D0%BF. Accessed 08 Apr. 2017.
21. Protocol relating to refugee status //Convention and Protocol relating to refugee status. UNHCR. – Geneva, 1996.

22. "Sharp increase of internal movement in Ukraine." The UN Refugee Agency, unhcr.org.ua/uk/novini/novyny/1290-rizke-zbilshennya-vnutrishnogo-peremishchennya-v-ukrajini. Accessed 26 Apr. 2017.
23. "Guiding principles on the movement of persons within the country". The UN Refugee Agency, www.un.org/en/documents/decl_conv/conventions/internal_displacement_principles. Accessed 26 Apr. 2017.
24. Smal, V. "Great resettlement: how many people have been displaced in Ukraine and how their fate has developed." Ukrainian Truth, www.epravda.com.ua/publications/2016/07/7/598316/view_print/ Accessed 05 May 2017.
25. "Ukraine: Defense Strategy". Protection Cluster. Ukraine, www.globalprotectioncluster.org/_assets/files/field_protection_clusters/Ukraine/1June2015_Protection_Strategy_UA.pdf Accessed 29 Apr. 2017
26. Kobets, M. "Concerning the definition of the concept of "internally displaced person" in Ukraine". Comparative and analytical law, http://pap.in.ua/1_2016/59.pdf Accessed 26 Apr. 2017.
27. "Legal assistance to ATO participants." Legal assistance to ATO participants, helpato.com.ua/index.php?id=tupovi-putannya-pereselenciv#q1. Accessed 26 Apr. 2017.
28. "Ukraine is the eighth largest number of internally displaced people in the world". Ukrainian Truth, www.pravda.com.ua/news/2016/05/11/7108109. Accessed 05 May 2017.
29. Kälin, W. Addressing Internal Displacement: A Framework for National Responsibility. Washington, DC: Brookings Institution – U of Bern Project on Internal Displacement, 2004.
30. "Strategic response plan. Ukraine 2015". The UN Refugee Agency, www.un.org.ua/UKRAINE_HRP_2015_FINAL_1.pdf. Accessed 26 Apr. 2017.
31. "Support projects for internally displaced persons." Policy of Regional Development Support, surdp.eu/EU-assistance-for-IDPs. Accessed 26 Apr. 2017.

Рецензенти:

Внукова Н.М. – доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, член-кореспондент Академії технологічних наук, завідувач кафедри управління фінансовими послугами Харківського національного університету ім. С. Кузнеця;

Білик О.І. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів (ІППТ), Інституту підприємництва та перспективних технологій, Національного університету "Львівська політехніка".

УДК 33.332 + 339

ББК 66.4+26

Вербовська Л. С., Лугова М.І.

**АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ В КОНТЕКСТІ
ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА**

Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра менеджменту і адміністрування,
вул. Шопена, 1, м. Івано-Франківськ,
76000, Україна,
тел.: 03422 23557,
e-mail: verlesya@gmail.com,
marianalugova173@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена проблемам ефективного функціонування транскордонного співробітництва як головного фактора впливу міжнародної співпраці у питаннях розвитку територій, які входять до Карпатського євrorегіону. За результатами дослідження встановлено, що транскордонне співробітництво має стратегічне значення, адже проекти та програми міжнародної технічної допомоги є реальним ресурсом та інструментом, які допомагають транскордонним територіям в даний момент часу бути спроможними і сприяють підвищенню ефективності роботи органів влади, інфраструктуро - просторовому плануванню, поліпшенню